

УДК 334+338.2

Н. О. Слободянюк,
к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТРАТЕГІЧНОГО ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

N. Slobodyanyuk,
PhD (Economics), Associate Professor, Head of Finance and Banking Department, Donetsk National University
of Economics and Trade named after Mykhaylo Tugan-Baranovskiy, Kryvyi Rih

FOREIGN EXPERIENCE OF STRATEGIC PUBLIC- PRIVATE PARTNERSHIP IN THE INVESTMENT SPHERE

Актуальність статті визначається необхідністю більш активного використання механізмів державно-приватного партнерства для забезпечення прогресивного розвитку національної економіки на основі врахування провідних зарубіжних практик. Виділено етапи розвитку проектного фінансування, які стали основою державно-приватного партнерства у світовій практиці. Визначено об'єкти, для створення і використання яких були використані механізми державно-приватного партнерства в окремих країнах світу. Ідентифіковано організаційно-правову форму, принципи і функції діяльності центрів державно-приватного партнерства у країнах ОЕСР. Виокремлено визначальні ознаки державно-приватного партнерства, які необхідно враховувати при розробці інвестиційних стратегій державно-приватного партнерства в Україні на основі зарубіжного досвіду: реалізація масштабних, національних або міжнародних, суспільно значущих проектів; взаємодія між державою та приватним бізнесом передусім в інфраструктурних галузях; виключно узгодження інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди, справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, створення центрів державно-приватного партнерства.

Relevance of the article the need for more active use of mechanisms of state-private partnership to ensure the progressive development of the national economy based on consideration of the leading foreign practices. Highlight stages of the project financing, which became the basis of public-private partnership in the world. Defined objects to create and use mechanisms which were used public-private partnerships in some countries. Identified legal form, principles and functions of the centers of public-private partnerships in OECD countries. Thesis there is determined the defining features of public-private partnership that must be considered when developing investment strategies of public-private partnership in Ukraine based on international experience: implementation of large-scale, national or international, socially important projects; interaction between the state and private business primarily in infrastructure sectors; only reconciling the interests of public and private partners to obtain mutual benefits, equitable distribution between public and private partners, risks associated with the performance of contracts, creation of centers of public-private partnerships.

*Ключові слова: державно-приватне партнерство, інвестиційна сфера, зарубіжний досвід.
Key words: public-private partnership, investment sector, foreign experience.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У ряді країн із розвинутою економікою діють програми державно-приватного партнерства (ДПП), які доб-

ре зарекомендували себе. Досвід країн Євросоюзу щодо запровадження механізмів державно-приватного партнерства заснований на передачі в договірному порядку приватному сектору частини повноважень, відповідальності та ризиків щодо реалізації інвестиційних проектів, які традиційно впроваджувалися чи фінансу-

валися державним сектором [1, с. 386]. Державно-приватне партнерство як одна з форм взаємодії держави та приватного сектора економіки, дає можливості отримати бажаний рівень ефективності під час реалізації важливих для всієї країни масштабних проектів. Тому Україні необхідно більш активно використовувати механізми ДПП для забезпечення прогресивного розвитку національної економіки на основі врахування провідних зарубіжних практик.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Аналізуючи зарубіжну і вітчизняну практику, учені роблять акцент на передумови успішності реалізації проектів ДПП в інноваційно-інвестиційній сфері — політична підтримка з боку уряду, проголошення їхнього пріоритету та ключової ролі у формуванні національної інноваційної системи; раціональність системи відбору інвестиційних проектів [2, с. 25], відкриття сфери національної інфраструктури для допуску іноземних інвесторів, орієнтація на принципи сталого розвитку, забезпечення балансу між розв'язанням соціально-економічних проблем та збереженням навколишнього середовища, створення спеціального підрозділу, відповідального за політику ДПП у країні [3, с. 59]. Високо оцінюючи науковий доробок цитованих авторів, слід визнати недостатньо чітку ідентифікацію механізмів державно-приватного партнерства, генерованих зарубіжною практикою.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є узагальнення зарубіжного досвіду стратегічного державно-приватного партнерства в інвестиційній сфері та визначення напрямів його адаптації до українських умов.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Державно-приватне партнерство у світовій практиці розуміється двояко [4, с. 61]. По-перше, як система відносин держави і бізнесу, яка широко використовується як інструмент національного, міжнародного, регіонального, міського, муніципального, економічного і соціального розвитку. По-друге, як конкретні проекти, реалізовані спільно державними органами і приватними компаніями на об'єктах державної та муніципальної власності. Як правило, в проектах ДПП держсектор приймає на себе встановлення параметрів і стандартів для об'єктів інфраструктури та сфери послуг, оскільки їх відсутність неминує буде вести до корупції і зловживань. Приватний сектор бере на себе певні зобов'язання з розробки, будівництва, фінансування об'єкта та управління ним відповідно до встановлених державою стандартів і параметрів, приймає на себе зобов'язання з дотримання відповідних вимог при наданні послуг.

Натомість приватний сектор отримує від держави або від споживачів оплату, розмір якої залежить від досягнутих результатів.

Виділяють декілька етапів розвитку проектного фінансування, які стали основою державно-приватного партнерства.

По-перше, механізми фінансування проектів видобутку корисних копалин (нафта, газ, вугілля тощо) вперше були застосовані в Техасі у 30-х роках ХХ ст. у нафтодобуванні, а також під час підготовки проектів розробки нафтових покладів у Північному морі в 70-х роках ХХ ст. та проектах, пов'язаних з видобутком газу та інших корисних копалин в Австралії й деяких інших країнах.

По-друге, фінансування незалежних енергетичних проектів у секторі енергопостачання, вперше застосоване в США в 1978 р., сприяло розвитку комбінованих (спільних) підприємств, відомих сьогодні як спільна діяльність.

Фінансування громадської інфраструктури (дороги, транспорт, гро-мадські будівлі) активно розвивалося у Великобританії завдяки Закону про приватне фінансування Private Finance Initiative (PFI) на початку 90-х років ХХ ст., і зараз такі проекти відомі, як класичні проекти державно-приватного партнерства. Сполучене Королівство приступило до реалізації ініціативи державно-приватного партнерства в 1992 році, і нині на його частку доводиться приблизно 14 відсотків державних інвестицій [5]. У країнах Європи, в тому числі в Німеччині, Греції, Ірландії, Іспанії, Італії, Нідерландах і Фінляндії, а також в Канаді, Японії, Австралії також діють програми ДПП, але їх доля в сукупних державних інвестиціях невелика. Країни Східної Європи, у тому числі Угорщина, Польща і Чеська Республіка, також приступають до реалізації програм ДПП. Серед інших країн із ринком, що формується, розвинені програми ДПП існують в Чилі і Мексиці.

У більшості випадків механізм ДПП використовувався в країнах Європи саме для створення інфраструктурних об'єктів [6]. Наприклад, у Фінляндії таким чином були побудовані центральні автошляхи, в Португалії — реконструйовані аеропорти та регіональні шляхи, у Франції — оновлено мережі водопостачання та побудовані швидкісні автомагістралі. Великобританія зосередила проекти ДПП на таких об'єктах інфраструктури, як школи, лікарні, тюрми, оборонні об'єкти і автомобільні дороги. Канада значну кількість проектів ДПП виконує в таких сферах, як енергетика, транспорт, захист навколишнього середовища, водні ресурси, водопостачання та водовідведення, рекреаційні об'єкти, інформаційні технології, охорона здоров'я, освіта. Греція переважно виконує проекти ДПП у транспортній галузі, зокрема щодо автомобільних доріг та аеропортів. Ірландія визначила такі об'єкти ДПП, як автомобільні дороги та міські транспортні системи. Австралія в якості пріоритетних напрямів для ДПП визначила транспорт і системи життєзабезпечення міст. Нідерланди застосовують механізм ДПП у громадському житловому секторі та системах життєзабезпечення міст. Іспанія реалізує проекти ДПП у галузі платних автомобільних доріг та системах життєзабезпечення міст. США переважно виконують проекти ДПП, які об'єднують природоохорон-

ну діяльність, життєзабезпечення сільських населених пунктів.

Яскравим прикладом використання державно-приватного партнерства в інвестиційно-інноваційній сфері є США [7, с. 59]. Слід зазначити, що, починаючи з 1970-х рр., завдяки проведенню цільових урядових програм, зокрема програми створення промислово-університетських кооперативних дослідницьких центрів (Industry university cooperative research centers) та програми створення Центрів інженерних досліджень (Engineering research centers), активно підтриманих університетами і промисловими підприємствами, в США розгорнувся процес об'єднання зусиль академічного, приватно-промислового і державного сектору в прагненні прискорити хід науково-технічного прогресу, передачу досягнень науки в промисловість і тим самим підвищити конкурентоспроможність національної індустрії на світовому ринку.

У багатьох країнах ОЕСР створено центри державно-приватного партнерства [8].

У Бельгії у 2002 р. був створений Фламандський центр знань про ДПП з метою стимулювання його розвитку в країні. Центр є мережевою організацією, яка забезпечує консультації органів влади і приватного сектора у сфері ДПП, підтримує проекти ДПП, здійснює моніторинг з метою оцінки підсумків реалізованих проектів. У Валлонії діє Відділення по ДПП (Cellule d'Informations Financieres (Wallonian PPP Unit)), яке аналізує ДПП, зокрема виносить рішення про доцільність їх державного з фінансування, а з 2009 р. реалізує подібні партнерства. Координацію діяльності Відділення здійснює Міністр по бюджету.

У Великобританії у 2001 р. був створений Форум ДПП (PPP Forum), який є неурядовою організацією, спрямованою на стимулювання ДПП у сфері інфраструктури. Форум бере участь у розробці закупівельних процедур і контрактів, а також надає інформацію по ДПП для стейкхолдерів.

В Угорщині з 2006 р. діє Європейський центр ДПП (European PPP Center (EPPPC)), робота якого спрямована на зміцнення законодавчої і регулюючої бази для ДПП; виявлення і відбір релевантних проектів; аналіз здійсності проектів (з технічної, економічної і фінансової точок зору); розробку фінансових і закупівельних стратегій для проектів; підготовку закупівельних процедур і переговорів; проведення моніторингу виконання робіт по контрактах; реалізацію комунікаційних стратегій; організацію конференцій і тренінгів.

У Німеччині на федеральному рівні діє організація Partnerschaften Deutschland (Federal PPP Deutschland AG), в Нижній Саксонії і Північному Рейні — Вестфалії працюють спеціальні цільові групи по ДПП. Partnerschaften Deutschland є консалтинговою компанією, мета якої — сприяти поширенню ДПП у Німеччині. Компанія була заснована в 2008 р. під егідою Міністерства фінансів і Міністерства транспорту. Основні напрями роботи компанії включають виробітку рекомендацій по спрощенню реалізації ДПП, стимулюванню розширення ринку ДПП в Німеччині, а також обмін позитивним досвідом реалізації ДПП. Діяльність Цільової групи Північного Рейну — Вестфалії спрямована на розвиток партнерських стосунків між державним і приватним сек-

тором в реалізації інфраструктурних проектів. Група надає рекомендації по бізнес-моделях ДПП.

У Греції функціонує Спеціальний секретаріат по ДПП (Special Secretariat for PPPs), створений за ініціативою Міністерства економіки і фінансів у 2005 р. Секретаріат визначає нові сфери, в яких можуть бути укладені партнерства, оцінює пропозиції, що поступили від недержавних організацій, підтримує приватні організації в реалізації ДПП, здійснює моніторинг виконання робіт по контрактах у рамках партнерств.

В Ірландії діє Спеціальний інститут по ДПП при Міністерстві державних витрат і реформ, завдання якого полягає в спрощенні реалізації ДПП за допомогою вироблення продуманої політики в цій сфері (включаючи законодавство). Інститут розробляє спеціальне керівництво для міністерств і інших державних органів у цій сфері. Інститут головує в Керівному комітеті високого рівня, який забезпечує відбір перспективних проектів ДПП, визначає цільові показники для проектів, можливості для раціоналізації проектів ДПП, надає урядові звіти про виконану роботу.

У 1993 р. був створений Канадський Рада з ДПП (Canadian Council for Public — Private Partnerships (CCPPP)) як національна некомерційна організація, в якій беруть участь представники державного і приватного сектора. Його місія полягає в просуванні інноваційних підходів до розвитку інфраструктури і надання державних послуг за допомогою ДПП за участю урядових органів усіх рівнів. Рада спрощує впровадження кращих практик і роз'яснює стейкхолдерам і суспільству економічні і соціальні переваги державно-приватних партнерств, організує щорічну конференцію — форум, в якому беруть участь вищі державні особи і бізнес лідери. Діяльність Ради спрямована на стимулювання ДПП, надання актуальної і повної інформації про ДПП; спонсорської підтримки заходам, присвяченим ДПП; стимулювання діалогу між державним і приватним сектором із питань фінансування і надання державних послуг; ознайомлення суспільства з ДПП; проведення досліджень із ключових питань, що впливають на ефективне використання партнерств. З цією метою Рада розвиває базу канадських ДПП проектів і онлайн бібліотеку, що представляє ресурси з питань ДПП, видає інформаційні бюлетені про свою діяльність, фінансує публікації, включаючи наукові дослідження, тематичні роботи, керівництво, опитування громадської думки з теми ДПП. Рада включає понад 440 членів, що представляють державний і приватний сектор Канади.

У Нідерландах функціонує Центр знань ДПП (PPP Knowledge Center), створений з метою просування ДПП у країні.

У Польщі діє Центр ДПП (Centrum PPP) — неурядова організація, головне завдання якої полягає в просуванні ідеї ДПП в Польщі. Центр прагне переконати державні організації, що ДПП є одним з доступних інструментів інвестування. Центр був заснований 41 організаціями, що включають банки, консалтингові компанії, юридичні фірми, регіональні агентства по розвитку, фонди, асоціації, палати і бізнес-агентства. Центр активно співробітничав з Урядом Польщі у сфері реалізації ДПП, проводить тренінги для регіональної влади і центрального уряду, засновників ДПП і фінансових

інститутів; конференції і семінари з тематики ДПП; веде базу даних по проектах ДПП; розвиває і поширює корисні практики ДПП (стандартів і методів). Також Центр реалізує спільні проекти з партнерськими організаціями в Бельгії і Греції, спрямовані на обмін досвідом реалізації ДПП, проводить оцінку обґрунтованості проектів, реалізація яких здійснюється за допомогою традиційних методів; здійснює моніторинг законодавчих і інституціональних умов; аналізує розвиток ринку ДПП у Польщі; створює каталог консультативних фірм.

У 2007 р. у Словаччині була утворена Асоціацію ДПП (Slovak Public — Private Partnership Association), яка є некомерційним об'єднанням, що включає юридичні фірми, фінансові, консалтингові, будівельні компанії, зацікавлені в ДПП. Робочі органи Асоціації включають Генеральну асамблею, керівний комітет і п'ять робочих груп із питань законодавчої бази, методології, PR і маркетингу, транспорту і інформаційних технологій, охорони здоров'я. Основна мета Асоціації полягає в підтримці і розвитку ДПП проектів в Словаччині за допомогою вдосконалення законодавчої і регулюючої бази для створення сприятливих умов реалізації ДПП. Асоціація також прагне поглибити знання державного і приватного сектора про ДПП за допомогою семінарів, тренінгів, поширення тематичних публікацій. Асоціація здійснює обмін досвідом із зарубіжними партнерами у сфері ДПП. Сайт Асоціації служить інформаційною платформою про діяльність ДПП в Словаччині. Асоціація щокварталу публікує спеціальний бюлетень.

У 1985 р. у США була створена Національна Рада за ДПП (National Council for PPP) — некомерційна організація для обміну інноваційними ідеями у сфері партнерств. Членами Ради є державні і приватні організації. Членство, пропонуване Асоціацією, може мати різний характер: індивідуальне, основне, спонсорське тощо. Місія Ради полягає в підтримці і спрощенні формування державно-приватних партнерств на федеральному, локальному рівнях, а також на рівні штату. Діяльність Ради спрямована на надання повної, актуальної інформації по ДПП, спрощення комунікацій між державним і приватним сектором з питань реалізації ДПП, проведення освітніх заходів і тренінгів по ДПП, усунення перешкод для реалізації ДПП, здійснення міжнародного діалогу з питань ДПП. Іншими організаціями США, стимулюючими розвиток ДПП, являються Федеральна адміністрація магістралей (Federal Highway Administration (FHWA)) і Офіс Генерального секретаря США по глобальних партнерствах (Secretary's Office of Global Partnerships).

У Туреччині діє Міжнародна платформа ДПП (International PPP Platform Turkiye), діяльність якої спрямована на поліпшення законодавчої бази для реалізації ДПП і поширення інформації про ДПП в Туреччині.

У Франції діють декілька організацій, спрямованих на поширення ДПП в країні. Французький центр експертизи ДПП (Centre d'Expertise Francais pour Observation des Partenariats Public — Prive (CEFO — PPP)) займається організацією різних заходів у сфері ДПП, аналізує ринок ДПП і робить прогнози про його розвиток, публікує інформаційні бюлетені про проекти ДПП, надає актуальну інформацію по ДПП на своєму сайті. Члени Центру включають Асоціацію мерів Франції, Збори

департаментів Франції, фінансові організації (Credit Industriel et Commercial (CIC), European Investment Bank (EIB)) і організації, що займаються інфраструктурою (Centre scientifique et technique du batiment (CSTB), CMS Bureau Francis Lefebvre). Клуб ДПП (Club de Partenariats Public — Prive (CPPP)) був створений в 2006 р. для глибшого розуміння ДПП, в першу чергу державним сектором, обміну досвідом між державними і приватними структурами ДПП, проведення дискусії з метою поліпшення умов реалізації ДПП, надання інформації про потреби державного сектора в ДПП. Французький інститут ДПП (Institute de la Gestion Deleguee (French Institute for PPP)), створений в 1996 р., є некомерційною організацією, одне із завдань якої — удосконалювати законодавчу і нормативно-правову базу для ДПП. Інститут фінансується за рахунок його членів-засновників. Державні субсидії, які складають 2—3% бюджету, витрачаються на певні проекти. Цільова група по ДПП (Mission d'appui aux PPP (MAPPP)) є урядовим інститутом у сфері ДПП. Вона була створена в 2005 р. при Міністерстві фінансів і повністю фінансується державою. Цільова група розробляє методологію для оцінки проектів ДПП, проводить первинну оцінку нових проектів ДПП, аби перевірити їх відповідність законодавчим і фінансовим нормам. Цільова група також забезпечує підтримку в підготовці і узгодженні закупівельних процедур, а також контрактів. Також група розробляє керівництво і методологічні рекомендації для міністерств по ДПП. MAPPP несе відповідальність за розвиток ринку ДПП у Франції за допомогою публікації інформаційних бюлетенів, проведення конференцій, обліку досвіду реалізації попередніх проектів, двосторонньої і багатосторонньої співпраці, використання кращих практик Інституту Всесвітнього банку, ОЕСР, Європейського центру експертизи ДПП (European PPP Expertise Center). Агентство з інновацій Франції OSEO, створене у 2005 р. з Національного агентства наукових досліджень (ANVAR), яке було створене у 1979 р. для безоплатної цільової допомоги для малих і середніх підприємств з інноваційними технологіями у партнерстві з бізнес-"ангелами" та приватними інвесторами, і банка розвитку середніх та малих підприємств (BDPME), який в свою чергу виник у 1996 р. в результаті злиття CEPME (фінансової установи для кредитування малих і середніх підприємств) та SOFARIS (Французького товариства страхування ризиків, та гарантування фінансування банків і капіталу малих і середніх підприємств). На початку OSEO створювалося як державна установа з публічним статусом, але щодо "Закону про банківське та фінансове регулювання" 2010 р. він перетворився на акціонерне товариство приватного права, яке складається з холдингу та дочірніх компаній, 50 % капіталу якого належить державі. Агентство з інновацій OSEO надає комерційні податкові кредити та гарантує їх повернення.

У 2004 р. у Чехії була створена Асоціація ДПП для розвитку інфраструктури (Asociace pro rozvoj infrastruktury), яка підтримує державно-приватні партнерства за допомогою формування умов і правил, інвестицій, що забезпечують транспарентність, і державних послуг. Асоціація займається підготовкою оглядів законодавства у сфері ДПП і методів реалізації ДПП;

співробітничас з державною адміністрацією і парламентом Чехії у сфері ДПП; бере активну участь у підготовці, реалізації і оцінці пілотних проектів ДПП; забезпечує обмін теоретичною і практичною інформацією з державним сектором для подальшого розвитку ДПП; здійснює методологічну і координаційну підтримку підготовки регіональних і муніципальних стратегій у сфері ДПП; забезпечує участь своїх членів в конференціях і семінарах з тематики ДПП; забезпечує інтереси своїх членів в національних, іноземних і міжнародних організаціях, інститутах і асоціаціях; збирає інформацію і дослідження про ДПП. Членами Асоціації є близько 30 організацій, включаючи Deloitte, KPMG, UniCredit Bank.

У Швейцарії діє Асоціація ДПП (Association PPP Suisse), створена в 2006 р. і покликана служити розвитку ДПП у країні. Структура Асоціації включає Генеральну асамблею, комітет, експертну групу, робочі групи по будівництву, послугам, фінансам, охороні здоров'я, транспорту, а також секретаріат. Асоціація надає актуальну інформацію по ГПЧ, здійснює оцінку нових проектів з метою визначення доцільності їх реалізації. Секретаріат надає консультації з питань ДПП.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Зарубіжний досвід позитивного досвіду реалізації проектів на умовах ДПП дозволяє виокремити визначальні ознаки державно-приватного партнерства: реалізація масштабних, національних або міжнародних, суспільно значущих проектів; взаємодія між державою та приватним бізнесом передусім в інфраструктурних галузях; виключно узгодження інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди, справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, створення центрів державно-приватного партнерства. Виокремлені ознаки необхідно враховувати при розробці інвестиційних стратегій державно-приватного партнерства в Україні.

Перспективами подальших досліджень є критична оцінка вітчизняної практики державно-приватного партнерства на предмет відповідності міжнародного досвіду.

Література:

1. Стрельцов В. Ю. Запровадження механізмів інвестиційного державно-приватного партнерства / В.Ю. Стрельцов // Теорія та практика державного управління. — 2009. — Вип. 2. — С. 384—388.
2. Гарбариніна В.Ю. Застосування державно-приватного партнерства для активізації інноваційно-інвестиційних процесів в Україні / В.Ю. Гарбариніна // Ефективність державного управління. — 2014. — Вип. 40. — С. 232—237.
3. Богдан І.В. Роль іноземних інвестицій у розвитку державно-приватного партнерства / І.В. Богдан // Формування ринкових відносин в Україні. — 2013. — № 10. — С. 57—64.
4. Іщенко Т.М. Базові елементи концепції та моделі державно-приватного партнерства в реалізації інвестиційно-будівельних проектів: зміна парадигми управлін-

ня та інноваційні рішення для бізнесу / Т.М. Іщенко // Економічний вісник університету. — 2014. — Вип. 23 (1). — С. 57—63.

5. Руководство по обеспечению прозрачности в бюджетно-налоговой сфере (2007 год) [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://www.imf.org/external/np/fad/trans/rus/manualr.pdf>

6. Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні: Аналітична записка [Електронний ресурс]. — К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2010. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/816/>

7. Єфіменкова Н. Світовий досвід використання державно-приватного партнерства в інвестиційно-інноваційній сфері / Н. Єфіменкова // Актуальні проблеми державного управління. — 2013. — Вип. 4. — С. 57—60.

8. Центры государственно-частного партнерства (ЦГЧП) в странах ОЭСР [Электронный ресурс]. — М.: Российский союз промышленников и предпринимателей, 2012. — Режим доступа: <http://media.rspp.ru/document/1/8/7/8766708d1167fe39f57fb61223eb81-13.pdf>

References:

1. Strel'cov, V. Ju. (2009), "The introduction of mechanisms for the investment public-private partnership", *Teoriya ta praktyka derzhavnogo upravlinnja*, vol. 2, pp. 384-388.
2. Garbarynina, V. Ju. (2014), "The use of public-private partnerships to enhance innovation and investment processes in Ukraine", *Efektivnist' derzhavnogo upravlinnja*, vol. 40, pp. 232—237.
3. Bogdan, I. V. (2013), "The role of foreign investment in the development of public-private partnerships", *Formuvannja rynkovyh vidnosyn v Ukraini*, No. 10, pp. 57—64.
4. Ishhenko, T. M. (2014), "The basic elements of the concept and model of public-private partnership in the implementation of investment and construction projects: a change of paradigm and innovative business solutions", *Ekonomichnyj visnyk universytetu*, vol. 23 (1), pp. 57—63.
5. International Monetary Fund (2007), "Provision Guide to Transparency in the budget and tax sphere", available at: <https://www.imf.org/external/np/fad/trans/rus/manualr.pdf> (Accessed 20 June 2016).
6. National Institute for Strategic Studies (2010), "On the development of public-private partnerships as a mechanism of activation of investment activity in Ukraine", available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/816/> (Accessed 20 June 2016).
7. Jefimenkova, N. (2013), "World experience of using public-private partnerships in the area of investment and innovation", *Aktual'ni problemy derzhavnogo upravlinnja*, vol. 4, pp. 57—60.
8. Russian Union of Industrialists and Entrepreneurs (2012), "Centers of public-private partnership (CPPP) in OECD countries", available at: <http://media.rspp.ru/document/1/8/7/8766708d1167fe39f57fb61223eb8-113.pdf> (Accessed 20 June 2016).

Стаття надійшла до редакції 10.07.2016 р.